

Kaderbrief

gemeente

Winterswijk

Kaderbrief

Beste raadsleden, inwoners en andere belangstellenden,

De gemeente Winterswijk komt in financieel lastige tijden terecht door de ontwikkeling van de rijksinkomsten. Dit was al aangekondigd in de kadernota van vorig jaar. En dit tekent zich steeds scherper af. We houden rekening met een periode van een aantal jaren waarin het steeds lastiger wordt om onze uitgaven en inkomsten in balans te houden. In deze kaderbrief leest u hoe we hier de komende tijd mee om willen gaan en waar we met u het gesprek over willen aangaan.

Ontwikkelingen per programma

We zien diverse ontwikkelingen waar we de komende tijd rekening mee moeten houden. Hieronder is per programma een selectie gemaakt van ontwikkelingen. Dit is slechts een selectie. Meer achtergronden zijn te vinden in het bestuursportaal.

Sociaal krachtig Winterswijk

We vinden het belangrijk dat onze inwoners gezond en energiek zijn en zelf regie kunnen nemen op gezondheid en geluk. Met preventie richten we ons op factoren die van invloed zijn op gezondheid en welzijn. Jongeren hebben de toekomst, voor ouderen zijn goede fysieke sociale structuren belangrijk.

Landelijk is er steeds meer aandacht voor preventie en gezondheid. Zo zijn er eind 2022 en begin 2023 twee akkoorden gesloten: het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA). De gemeente werkt regionaal aan de uitvoering van beide akkoorden.

Het Nationaal Actieplan Dakloosheid zet in op een andere manier van kijken naar en omgaan met dakloosheid. Het plan stelt de ambitie om dakloosheid in Nederland fors en structureel terug te dringen. In het rapport zijn vier adviezen gegeven die we met de regiogemeenten op gaan pakken.

De komende jaren moet Winterswijk werken aan de opdrachten die in de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 opgenomen zijn. De speerpunten voor de komende tijd zijn: het normaliseren van de ondersteuning waarbij de oplossing meer in de preventieve sfeer wordt gezocht, de doorontwikkeling van de stevige lokale teams, het vormen van een gemeenschappelijk regeling en het nieuwe inkooptraject.

Meedoen in Winterswijk

We zijn trots op de kracht van sport, cultuur en het verenigingsleven. Deze dragen bij aan de mentale en fysieke gezondheid en versterken de sociale basis van inwoners. We willen voorkomen dat armoede ontstaat. Meedoen in de samenleving draagt daar in hoge mate aan bij. We ondersteunen de weg naar een reguliere baan. Passend en bereikbaar onderwijs is essentieel voor het bieden van gelijke kansen.

De Participatiewet wordt herzien. Doel is de Participatiewet beter te laten aansluiten op wat mensen (aan) kunnen en nodig hebben met als kernwaarden vertrouwen en menselijke maat. Het raakt thema's als: een realistisch mensbeeld, een passend perspectief op participatie, een toereikend sociaal minimum en een voorspelbaar en begrijpelijk vangnet.

Het Rijk werkt aan de 'Wet van school naar duurzaam werk'. Deze nieuwe wet, die op 1 augustus 2025 van kracht moet worden, beoogt jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid.

Wonen en werken in Winterswijk

We werken aan een omgeving waarin onze inwoners gezond, veilig en aantrekkelijk kunnen wonen, werken, ondernemen en recreëren.

Jaarlijks worden de wijzigingen in het areaal en de prijsindexatie van ROVA doorberekend. Op ons verzoek is het afgelopen jaar de eenheidsprijs per onderhoudsmaatregel in de openbare ruimte in beeld gebracht. Daarnaast zijn we met ROVA in gesprek over het al dan niet in rekening brengen van overheadkosten. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Het zal nog jaren duren voordat alle plannen goed geïmplementeerd zijn. Dit is ook mogelijk door het overgangsrecht.

De Intentieovereenkomst Vitaal Platteland en startnotitie zijn in januari 2023 vastgesteld. Er is volgens planning gestart met de uitvoering van de startnotitie Gebiedsaanpak Vitaal Platteland Winterswijk. Deze aanpak moet de komende twee jaar een toekomstperspectief Vitaal Platteland Winterswijk opleveren. Tegelijkertijd beginnen we nu al met de realisatie van plannen die bekend zijn.

Een algemene ontwikkeling is de huidige krapte op de arbeidsmarkt. Dit speelt in vele beroepsgroepen in de gehele Achterhoek. Het bedrijfsleven zet in op procesinnovatie, automatisering en robotisering, gericht op een hogere arbeidsproductiviteit en werving van personeel van buiten de regio.

Bij Lobby en subsidieverwerving zien we de trend dat er meer aandacht is voor duurzaamheid en Sustainable Development Goals.

Bestuurlijk Winterswijk

Onze manier van besturen is betrokken, laagdrempelig en transparant. We hechten aan inwonersparticipatie en trekken als bestuur graag samen op met onze inwoners en stakeholders. We hebben aandacht voor externe en interne dienstverlening. We ondersteunen een integrale aanpak om ondermijning tegen te gaan en onze gemeente veilig te houden.

De uitdaging van de gemeente ligt in de krapte van de arbeidsmarkt. Om nieuwe talenten aan te trekken en de huidige medewerkers te behouden, is het van essentieel belang dat de gemeente aantrekkelijk blijft als werkgever. Medewerkers worden aangemoedigd om zichzelf te ontwikkelen. Onze medewerkers verdienen aandacht, ruimte en middelen voor ontwikkeling. Opleidingen zijn daarbij cruciaal. De wettelijke vereisten met betrekking tot informatieveiligheid, informatievoorziening en (financiële) rechtmatigheid worden steeds strenger. We moeten verbeteringen van de werkprocessen doorvoeren. Daarnaast is interne capaciteit voor controle, beoordeling en verantwoording nodig.

Financiële ontwikkelingen Rijk

We verwachten niet dat het Rijk ons voldoende compenseert voor stijgende kosten. Het Rijk heeft in de voorjaarsnota aangegeven dat ze de gemeenten gaat korten in het gemeentefonds voor 2025. Voor Winterswijk betekent dit voor 2025 dat er ongeveer € 1.1 miljoen eenmalig gekort wordt. Het Rijk vindt dit verantwoord omdat veel gemeenten in 2023 een overschot hadden door incidentele rijksuitkeringen. Tegelijkertijd krijgen we er regelmatig nieuwe taken bij van het Rijk. Dit gaat zorgen voor een structureel tekort.

Hoe willen we deze fase goed doorkomen?

Het college heeft zich over deze fase een beeld gevormd. Dit vraagt om interventies op de korte termijn voor de begroting 2025 en op de middellange termijn in de jaren die daarna komen. Hoe zorgen we ervoor dat we de juiste dingen doen? Hoe voorkomen we onomkeerbare beslissingen die later wellicht niet nodig bleken? Dat zijn vragen waar het college zich over buigt.

Korte termijn (2025)

Doordat de gemeente naar verwachting onvoldoende wordt gecompenseerd voor alle kostenstijgingen en sprake is van een eenmalige korting op het gemeentefonds,

verwachten wij dat ombuigingen noodzakelijk zijn voor een structureel sluitende begroting 2025.

Het college beoordeelt momenteel waar er op de korte termijn bezuinigingen mogelijk zijn. Een groot deel van onze begroting ligt echter voor deze jaren al vast. We willen het gat tussen inkomsten en uitgaven zoveel mogelijk verkleinen, maar dit wordt steeds lastiger. Zeker omdat vorig jaar een vergelijkbaar proces doorlopen is. Daarnaast zitten veel sturingsmogelijkheden op de lange termijn. Deze problematiek geldt niet alleen voor Winterswijk, maar dit speelt landelijk. Het Rijk biedt gemeenten daarom de mogelijkheid om dit tekort af te dekken met de overschotten over 2023. Deze mogelijkheid kan het College voorstellen aan de Raad.

Middellange termijn (2026 – 2028)

In de begroting 2025 met de bijbehorende meerjarenbegroting zullen de jaren 2026 – 2028 jaren niet sluitend zijn. Het Rijk heeft al een toezegging gedaan over extra middelen voor 2026, maar dit is niet voldoende om tekorten te dekken. In de jaren 2026 tot en met 2028 zal het erg ingewikkeld worden om de uitgaven en inkomsten in balans te krijgen indien we alle activiteiten willen voortzetten. Dat betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden. Daarom gaat het college in oktober 2024 een proces starten van brede heroverwegingen zodat we deze fase goed doorkomen. Hierbij betreft het college de raad intensief. Hierbij komt de meerjarige ontwikkel- en investeringsagenda van Winterswijk ook aan bod. Het gaat daarbij om ons voorzieningenniveau. We willen onze regiofunctie behouden en de inzet is om zo lang mogelijk in stand te houden wat we hebben. We willen de balans bewaken tussen preventieve uitgaven en herstelkosten. En als we zaken moeten uitstellen, dan houden we rekening met financiële en maatschappelijke kosten. Uiteraard betrekken we ook partijen uit de samenleving bij dit proces.

Lange termijn

De geschiedenis laat zien dat er na moeilijke jaren vaak ook weer periodes kwamen waarin het beter gaat. We weten nog niet in welk jaar dit zal zijn. We lopen het risico dat de moeilijke jaren lang kunnen duren. Maar we verwachten dat er een fase aanbreekt waarin er weer ruimte is voor ontwikkeling en investeringen. Hier wil het college in haar voorstellen rekening mee houden.

Financieel meerjarenperspectief

Het Coalitieakkoord 'Samen aan de slag' vermeldt: Het financiële beleid is erop gericht om een financieel gezonde positie te behouden. Er moet voldoende ruimte zijn om noodzakelijke en kwalitatief goede investeringen te doen voor de toekomst van Winterswijk. De ontwikkeling van de rijksinkomsten hebben de afgelopen periode geleid tot een nieuwe financiële werkelijkheid, waardoor de uitvoering van de ambities onder druk staan.

De Decembercirculaire 2023 zorgt ervoor dat het financieel meerjarenperspectief structureel verder verslechtert. De ontwikkeling van de rijksinkomsten wordt als zeer grillig ervaren met veel onzekerheden.

Na de decembercirculaire 2023 is de Financiële Situatie als volgt :

- In miljoenen waarbij min tekort is

	2024	2025	2026	2027
Saldo	-0,3	1,1	-3,4	-3,1

De totale omvang van de begroting bedraagt 124 miljoen.

In deze kaderbrief worden de uitgangspunten genoemd waarvan wij uitgaan bij het samenstellen van de begroting 2025 – 2028. Hierbij stellen wij voor om twee sporen te volgen die gedeeltelijk naast elkaar lopen:

1. Te werken aan een structureel sluitende begroting 2025

2. Te werken aan een ombuigingsplan voor de jaren vanaf 2026.

Bij het uiteindelijk sluitend maken van de begroting 2025 -2028 zijn we afhankelijk van de uitkomsten in de meicirculaire 2024.

Begroting 2025 structureel financieel sluitend te maken en tekorten te presenteren vanaf 2026

Bij het vaststellen van de begroting 2024-2027 zijn belangrijke keuzes gemaakt voor de komende jaren. Het begrotingstekort was hiermee vanaf het jaar 2026 al fors teruggebracht. Om tekorten in de toekomst niet verder op te laten lopen is beleidsarm handelen van belang. Dit betekent dat uitbreiding/verhoging van budgetten structureel niet aan de orde is. Een uitzondering hierop is als er sprake is van de drie O's (onvoorzien, onuitstelbaar en onvermijdelijk) of als er een raadsbesluit is genomen, waardoor budgetten verhoogd of aangepast moeten worden.

Hoewel op dit moment sprake is van een positief begrotingssaldo in 2025, verwachten wij dat bij het opbouwen van de begroting 2025 in de komende maanden hier verandering in komt. We gaan ervan uit dat de kosten, waaronder de kosten van gemeenschappelijke regelingen, in 2025 gaan stijgen boven de compensatie die wij vanuit het Rijk krijgen. We verwachten daarnaast hogere kosten door inflatie en loonstijgingen.

Uitgangspunten begroting 2025 – 2028 vast te stellen

Wij vinden het noodzakelijk reeds nu voor het meerjarenperspectief 2025 – 2028 een aantal uitgangspunten vast te stellen. Het gaat hierbij om het volgende:

1. De begroting 2025 maken we structureel sluitend.
2. De begroting 2025-2028 wordt opgesteld op basis van de meicirculaire.
3. In de meerjarenbegroting 2024 -2027 wordt reeds uitgegaan van een bedrag aan onderuitputting op de investeringen. Voorgesteld wordt om nog nauwkeuriger te kijken naar het moment van realisatie van de voorziene investeringen. Ook zal hierbij rekening moeten worden gehouden met de doorbelasting van ambtelijke uren naar investeringen en de grondexploitatie.
4. Budgetten (niet zijnde de subsidies) worden niet geïndexeerd, dus niet verhoogd met inflatiecorrectie tenzij het contractueel is vastgelegd.
5. Een nieuw plan, activiteit of nieuw beleid wordt opgestart als er dekking aanwezig is binnen de budgetten, of door herschikking van budgetten of als er sprake is van subsidie of een bijdrage van derden.
6. Er wordt bij de voorbereiding van de programmabegroting 2025-2028 financieel geen rekening gehouden met investeringen in het IHP, Wooow, De Storm, Zwembad Jaspers die structureel doorwerken.
7. Dit jaar worden de drie lijnen uit de begroting 2024 uitgewerkt: Masterplan voor de organisatie, nieuwe visie sociaal domein en programma grote ruimtelijke projecten. Deze informatie is in einde 2024 beschikbaar zodat deze betrokken kan worden bij het ombuigingsplan 2026-2029.
8. Vanaf oktober werken we aan een ombuigingsplan voor 2026 en verder. Doel is het financiële perspectief voor die jaren structureel te sluiten. Daarbij wegen we ook de inzet van de algemene reserve af.
9. Het financieel meerjarenperspectief uit de begroting 2025 is het uitgangspunt voor het ombuigingsplan. Verder verwerken we de Septembercirculaire 2024 daarin. We betrekken de raad actief bij het opstellen van het ombuigingsplan. In het eerste kwartaal van 2025 leggen we het plan ter besluitvorming voor aan de raad. De drie lijnen die dit jaar verder uitgewerkt moeten worden zijn :

1. Masterplan

Het masterplan voor de organisatie wat uiteindelijk gaat leiden tot een besparing oplopend tot € 1,0 miljoen in 2027. Voor meer inhoud wordt verwezen naar de toelichting in het bestuursportaal.

2. Visie Sociaal Domein

De nieuwe visie op het sociaal domein zal eind 2024 gereed zijn.

3. Ruimtelijke Projecten

De Prioritering van Ruimtelijke Investerings is in de begroting 2024-2027 opgenomen omdat de ambities de financiële mogelijkheden niet alleen de komende jaren, maar ook structureel overtreffen. Vertrekpunt is het behoud van het voorzieningenniveau in Winterswijk. Voor de begroting van 2025-2028 werken we aan een strategie die alle voorzieningen de financiële winter doorhelpt.

Tot Slot

Deze Kaderbrief wordt u ter kennis gebracht en wordt niet vastgesteld door de gemeenteraad. We kijken uit naar de behandeling van deze kaderbrief in combinatie met de eerste bestuursrapportage 2024.

Met vriendelijke groet,

Het college van Burgemeester en wethouders van Winterswijk

